

Södertörns högskola | Lärarutbildning mot yngre åldrar 210 hp
Examensarbete 15 hp | Utbildningsvetenskap Avancerad nivå |
Höstterminen 2011

Ett steg mot Förändring?

– En analys av läroböcker i engelska för
grundskolans tidigare år

Av: Fatime Al-Sader
Handledare: David Östlund

Abstract

Title: A step toward Change? – An analysis of textbooks for the English subject for the compulsory school

Author: Fatime Al-Sader

Tutor: David Östlund

Period: Fall term 2011

The Swedish educational system has taken a step toward change in hopes of a better education by presenting a new national curriculum: *Curriculum for the compulsory school, preschool class and the leisure-time centre 2011* (Lgr 11). I have therefore chosen to analyze the textbooks *Champion 4* and *Portfolio* based on the objectives and areas of knowledge for grades 4-6 found in the syllabus for English in Lgr 11 in order to find out whether or not the textbooks are in harmony with the syllabus and if the textbooks can be used to help students meet the requirements found in the syllabus for the English subject.

The purpose of this study is to analyze selected textbooks for the English subject for students in fourth grade to find out which of the curriculum's requirements are met for grades 4-6, that is, goals and areas of knowledge and if they can be used in the compulsory school.

The results of this study show that the analyzed books can be used in an education that today follows a new curriculum. However the education should not only be based on the textbooks. The teacher must take responsibility for designing an education that suits the intended student group, but also provides students with different learning styles an opportunity to develop in their individual ways. Therefore it is not a reasonable option to allow the teaching to only revolve around the textbooks even if these books offer exercises that help develop the abilities that are written in the curriculum.

Key words: *Textbooks, textbook analysis, curriculum, syllabus, English, communication, reception, production and interaction.*

Nyckelord: *Läroböcker, läroboksanalys, läroplan, kursplan, engelska, kommunikation, reception, produktion och interaktion.*

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställning.....	6
2. Tidigare forskning	7
2.1 Engelska i Sverige.....	7
2.2 Lärande.....	8
2.2.1 Lärandestilar.....	9
3. Styrdokumentet	11
3.1 Mål och kunskapsområden.....	11
3.2 Förändringar i kursplanen i engelska	13
4. Teoriansknytning	14
4.1 Kommunikation	14
4.2 Reception – lyssna, läsa	15
4.2.1 Lyssna	16
4.2.2 Läsa	16
4.3 Produktion och interaktion – tala, skriva, samtala	17
4.3.1 Tala/samtala	18
4.3.2 Skriva	19
5. Metod	21
5.1 Val av metod	21
5.2 Metodkritik.....	21
5.3 Material och avgränsningar.....	22
5.4 Genomförande.....	23
5.5 Etik.....	24
6. Analys och resultat	25
6.1 Punkter från kunskapsområdet ”Kommunikation”	25
6.1.1 Analys och resultat.....	28
6.2 Punkter från kunskapsområdet ”Reception”	30
6.2.1 Analys och resultat.....	32
6.3 Punkter från kunskapsområdet ”Produktion och interaktion”	35
6.3.1 Analys och resultat.....	37

7. Slutsats och diskussion.....	40
7.1 Slutsats	40
7.2 Diskussion.....	40
7.3 Vidare forskning	41
8. Käll- och litteraturförteckning.....	42

1. INLEDNING

Sveriges grundskolor har från och med höstterminen 2011 fått en ny vägvisare, nämligen *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*, även kallad Lgr 11. Den föregående läroplanen, *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, Lpo 94, har bläddrats förbi och ett nytt kapitel har slagits upp för att, som regeringen antagligen önskar, ge plats åt förändring och en förbättrad undervisning. Något som dock måste belysas i denna förändring är de läroböcker som för närvarande används i skolväsendet. Min avsikt med denna uppsats är att studera ett antal utvalda läroböcker i ämnet engelska för grundskolans årskurs fyra. Det som skall undersökas är vilka mål och kunskapsområden för engelska ur Lgr 11 som uppfylls samt om dessa läroböcker kan användas i en undervisning anpassad efter den nya läroplanen.

1.1 Bakgrund

Sveriges grundskolelärare har från och med juli 2011 börjat arbetet med den nya läroplanen och nedan kan en lärares upplevelse av denna förändring läsas. Texten är inte ett direkt citat utan en tät beskrivning av det som läraren berättade för mig.

Det är en varm sommardag i mitten av sommarlovet när jag parkerar min bil vid min arbetsplats och vandrar genom en tom skolgård omsluten av en tystnad. Saknaden av barn på skolgården lyser starkt och jag blir förvånad över att detta är samma skola som bara för någon månad sedan var full med liv och skratt i alla hörn. Med denna tanke kvarliggande i huvudet tar jag mig till arbetsrummet där jag och mina kollegor ska gå igenom och bearbeta den nya läroplanen...

Tre månader senare träffas vi lärare fortfarande två gånger i veckan för att tillsammans komma fram till en arbetsplan anpassad efter Lgr 11. Arbetet är, trots glädjen i yrket, tufft och ibland kan det kännas omöjligt att hinna följa denna nya förändring när jag och mina kollegor samtidigt måste se till att eleverna får den undervisning de har rätt till. Tiden räcker inte alltid till och inte heller finns det pengar till nya och uppdaterade läromedel. Därför händer det ofta att vi jobbar med lösblad som vi delar ut till eleverna. Det enda vi egentligen kan göra just nu är att kavla upp ärmarna och med ett leende på läpparna, göra så gott vi kan. Det är inte det lättaste men vem har sagt att det ska vara lätt att vara lärare?

En grundskolelärares upplevelse av införandet av Lgr 11 (Intervju 2011)

En läroplan är en förordning som riksdagen har utfärdat och som ska följas av skolorna. Läroplanen beskriver verksamhetens värdegrund, uppdrag, mål och riktlinjer för arbetet i skolan (1. Skolverket 2011).

Den 11 oktober 2010 presenterade utbildningsminister Jan Björklund den nya läroplanen som regeringen utfärdat för Sveriges grundskola: *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*, det vill säga Lgr 11. Läroplanen skall nu innehålla *kursplaner* för grundskolans ämnen som kommer att vara indelade i tre delar:

- Syfte
- Centralt innehåll
- Kunskapskrav (Regeringskansliet 2010).

Anledningen till att grundskolan har fått en ny läroplan är den bristande resultatutvecklingen i både internationella och nationella utvärderingar men också den bristande likvärdigheten eleverna får i undervisningen. Detta är enligt regeringen brister som har orsakats av föregående läroplan och kursplaner: *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, även kallad Lpo 94 (Mörck 2011). Regeringens avsikt med den nya läroplanen är alltså att kraven ska vara tydligare så att lärare, elever och föräldrar ska förstå vad som förväntas under lektionerna. Det kommer även att ställas kunskapskrav för årskurs tre, sex och nio (Regeringskansliet 2010).

Denna nya läroplan innebär att nya/förtydligade krav och mål skall ställas och uppnås. Dessa krav och mål leder i sin tur till ett behov av uppdaterade läromedel i skolan. Den nya skolterminen har redan börjat och elever har tilldelats läroböcker för bland annat ämnet engelska. Vad är det då för sorts böcker eleverna har tilldelats? Är det uppdaterade böcker som följer den nya läroplanen eller är det böcker som är anpassade efter den föregående?

Regeringen önskar en ny förbättrad skola med hjälp av denna nya läroplan och det bör då enligt min mening finnas ett behov av nya förbättrade läroböcker i klassrummen. Trots det använder skolor fortfarande äldre läroböcker, de flesta tryckta innan beslutet om en ny läroplan. Den tidigare nämnda läraren som jag intervjuade berättade att skolan inte har råd att köpa in nya böcker (Intervju 2011). En bristande ekonomi är alltså en av orsakerna till varför skolor inte har nyare böcker.

Skolans lärare har ett ansvar för att utforma en undervisning som bidrar till att alla elever får en möjlighet att nå upp till läroplanens mål för respektive ämne. Det vanligaste verktyget för

utformningen av lektionernas och hemläxornas innehåll är läroböcker som behandlar det ämnet. Därmed är viktigt att veta vad som står skrivet i de böckerna som används för att veta om eleverna får ta del av den kunskap de har rätt till i skolan i Sverige. Jag anser inte att vi kommer få en ny skola om vi inte har några hjälpmedel som kan hjälpa oss att nå fram till förändring. Läroböcker vars innehåll inte uppfyller läroplanens krav kommer inte att hjälpa till att bidra till den typ av undervisning som Sveriges regering önskar se i skolorna från och med höstterminen 2011.

För att undersöka om grundskolans läroböcker i engelska för årskurs fyra uppfyller de mål som den nya läroplanen ställer har jag först tagit reda på vilka målen och kunskapsområdena är i den nya läroplanen och sedan om läroböckerna uppfyller målen och kunskapsområdena utifrån centrala punkter i läroplanen. Böckerna valde jag genom att åka ut till ett par grundskolor för att se vilka läroböcker som är aktuella.

Studien görs alltså för att se om ett av skolämnenas läroböcker i skolorna uppnår regeringens krav på kunskap som eleverna skall tillägna sig. Jag menar med detta att det saknas studier kring det här området och ämnet. När jag har sökt på webbsidor som www.uppsatser.se och <http://libris.kb.se/> har jag inte funnit några studier som har undersökt om aktuella läroböcker för ämnet engelska för grundskolan går att använda i en undervisning som baseras på Lgr 11. Min undersökning behandlar därmed ett område som det har skrivits väldigt lite om, om alls.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att analysera utvalda läroböcker i ämnet engelska för årskurs fyra för att se vilka av Lgr 11:s krav som uppfylls för årskurs 4-6, det vill säga mål och kunskapsområden, och om de går att använda i undervisningen i Sveriges skolor från och med höstterminen 2011.

1.3 Frågeställning

I denna undersökning kommer jag att utgå från dessa frågeställningar:

- Vilka är de gemensamma målen och kunskapsområdena för årskurs 4-6 i kursplanen för engelska i Lgr 11?
- Vilka mål/kunskapsområden ur kursplanen i engelska behandlar dessa läroböcker för årskurs 4-6?
- Kan lärare använda sig av *Champion 4* och *Portfolio* som hjälpmedel för att hjälpa eleverna att uppnå målen samt ta del av kunskapsområdena i kursplanen för engelska för årskurs 4-6?

2. TIDIGARE FORSKNING

Detta kapitel kommer att redogöra för relevant forskning när det gäller lärande och då har jag för det mesta använt mig av Ulrika Tornbergs bok ”Språkdidaktik” (2009). Varför jag har valt att stödja mig mot denna bok är främst för att boken innehåller uppdaterad forskning, men också för att Tornberg, som har erfarenhet av lärarutbildning, skriver om just lärande i skolan. Därmed kommer denna bok även hänvisas till i nästa kapitel, ”Teorianknytning”.

Under denna rubrik kommer även en beskrivning av läroplanens kursplan i engelska för årskurs 4-6 och avslutningsvis en sammanfattad beskrivning av de förändringar som har skett i den nya kursplanen i engelska sedan den föregående kursplanen. Först inleds kapitlet dock med en kort redogörelse för engelskans betydelse i Sverige.

2.1 Engelska i Sverige

Enligt undersökningen i Eurobarometerens rapport *Europeans and their Languages* är engelska det utländska språk som talas mest i Europa. I Sverige står engelska för 89 procent av de utländska språk som används i landet (Eurobarometern 2006, s. 12-13). Språkvetare brukar urskilja tre slag av engelskt inflytande i det svenska samhället:

1. **Importerande ord från engelskan.**
2. **Kodväxling** – skiftning mellan engelska och svenska i samtals- och skrivsituationer.
3. **Domänförlust** – övergång till engelska som verksamhetsspråk inom vissa områden (Josephson 2004, s. 7).

Det talas om engelska som ett *lingua franca*: ett internationellt språk som ska hjälpa människor med olika modersmål att kunna kommunicera med varandra (Shaw 2008, s. 22). Det är alltså det ledande språket inom bland annat handel, olika medier som exempelvis film- och musikindustrin samt den akademiska världen. Engelska har därmed blivit en del av svenska barns och ungdomars vardagliga liv och har i och med detta lett till goda kunskaper inom språket. Detta kan bekräftas genom Skolverkets rapport: *Engelska i åtta europeiska länder – en undersökning av ungdomars kunskaper och uppfattningar* som skriver att:

Svenska elever är duktiga i engelska och de har ett gott självförtroende när det gäller sin egen språkliga förmåga. Svenska ungdomar möter engelska i livet och i skolan i många olika former och de är mycket positiva till engelska, både som språk och som skolämne (Erickson 2004, s. 3).

2.2 Lärande

Våra tidigare erfarenheter men även vår personlighet präglar vårt minne, samt det vi kan förstå och uppfatta. Detta framfördes redan år 1932 av den brittiske psykologen Sir Frederic Charles Bartlett som menade att vi inte kan minnas sådant som saknar mening för oss. I den nya informationen försöker vi därför skapa mening genom att koppla ihop den med något som vi redan känner till. Denna mening eller tolkning som vi då skapar på detta vis är även det vi minns och lär oss (Tornberg 2009, s. 16).

Lärande sker alltid inom och mellan individer, oavsett hur exempelvis skicklig läraren är eller hur läromedlen är skrivna (Tornberg 2009, s. 15). Lärande är alltså inte en homogen eller endimensionell process utan kan ske på individuell eller kollektiv nivå (Säljö 2000, s. 13). Tornberg hänvisar till den ryske psykologen Lev Vygotskij, som har haft stor betydelse för bland annat pedagogiken och teorin om språkets betydelse, som menar att eleven klarar, med hjälp av läraren eller någon annan som kan mer än eleven själv, att lösa problem och förstå samband som eleven annars inte skulle ha gjort på egen hand. Enligt Vygotskij sker lärandet i en nära utvecklingszon, en så kallad proximativ utvecklingszon, där elevens kunskap utvecklas genom interaktion med omvärlden (Tornberg 2009, s. 15).

I det sociokulturella perspektivet, där Vygotskijs proximativa utvecklingszon ingår, ses lärandet först som en social, interaktiv process innan den sedan övergår till att bli en inre förståelse hos individen. (Tornberg 2009, s. 15). I detta perspektiv intresserar man sig alltså för hur individer och grupper tillägnar sig och brukar både fysiska och kognitiva resurser (Säljö 2000, s. 18). Något som inte får glömmas är att lärandet, enligt det sociokulturella perspektivet, är knutet till den historiska epok och den kultur människan befinner sig i (Säljö 2000, s. 13).

Att människans lärande inte bara sker i skolmiljö utan även på hennes fritid finns ingen tvekan om. Vi lär oss något exempelvis framför tv:n eller ute på gården (Säljö 2000, s. 12). Skillnaden mellan lärandet i skolmiljö och lärandet utanför skolan är dock att eleven i skolan inte får delta i formuleringen av de problem som skall lösas, vilket kan leda till att denne inte förstår uppgiften och därmed misslyckas. Det är någon annan än eleven själv som har bestämt vad eleven skall göra, hur det skall göras samt om eleven klarar av att göra det han/hon ska eller inte (Tornberg 2009, s. 21).

2.2.1 Lärandestilar

Som tidigare nämnt är vår kunskap subjektiv och detta gäller även de sätt vi tar in, bearbetar och förankrar ny information. Våra lärandestilar är alltså personliga. Ulrika Tornberg som är docent i pedagogik, har skrivit en sammanfattning av en undersökning gjord av språkforskaren Rod Ellis som visar att det finns två möjliga synsätt på förhållandet mellan individuella skillnader och exempelvis språklärande. Det ena synsättet är att eleven når framgång eftersom att denne har flera positiva egenskaper. Idén är alltså att beskriva hur en bra språklärande individ skall vara och detta görs med hjälp av tolv olika faktorer som, bland annat att ”den gode språkinläraren försöker hitta ett mönster i språket” och ”analyserar både sitt eget tal och andras” (Tornberg 2009, s. 22).

Enligt det andra synsättet finns det inte en enda typ av ”den gode språkinläraren”, utan det finns många vägar till framgång. Undervisningen måste därmed vara öppen för att ”olika individer kan nå goda resultat på olika vägar”. Eleverna måste alltså få möjlighet och utrymme till att arbeta på sitt individuella sätt (Tornberg 2009, s. 23). Detta bekräftas även av universitetslektorn och lärarutbildaren Inger Bergström som menar att den lärande eleven bör känna till hur lärande går till och speciellt hur dennes eget lärande fungerar (Bergström 2004, s. 52).

En annan forskningsbaserad teori om lärandestilar, som har fått stor uppmärksamhet, är Ken Willings ”Learning Styles”. Tornberg, som utgår från Willings ”Learning Styles”, menar att en lärandestil uttrycker en individs personlighet, det vill säga hur denna individ fungerar fysiologiskt, kognitivt samt affektivt. Lärandestilen är ofta svår att ändra på, men om individen däremot får en chans att undersöka sin egen stil så kan denne medvetet använda den. Tornberg menar att en nyckel till framgång är medvetenhet vid lärandet, den så kallade metakognitionen (Tornberg 2009, s. 23).

Tornberg nämner en annan undersökning av lärandestilar gjord av professor Joy M. Reid, som kom fram till fyra olika lärandepreferenser:

1. **Visuellt lärande** (exempelvis genom läsning av texter).
2. **Auditivt lärande** (exempelvis genom lyssnande på föreläsningar).
3. **Kinestetiskt lärande** (exempelvis genom aktiviteter med kroppsrörelser).
4. **Taktilt lärande** (exempelvis genom aktiviteter med beröring) (Tornberg 2009, s. 24).

Dessa lärandepreferenser, skriver Tornberg, finns även i professor Howard Gardners beskrivning av de multipla intelligenserna som i beskrivningen kompletteras med:

- **Språklig/verbal** intelligens.

- **Matematisk/logisk** intelligens.
- **Social intelligens** (exempelvis förmågan att påverka eller samarbeta med andra i grupp).
- **Intuitiv intelligens** (exempelvis förmågan att jobba självständigt) (Tornberg 2009, s. 24).

Tornberg menar att det finns en modell som knyter an till både Reid och Gardner. Syftet med modellen som professorerna Dunn & Dunn och Treffinger har utarbetat är att individen med dess hjälp ska kunna komma fram till sin lärandestil. En individs lärandestil består enligt Dunn & Dunn och Treffinger av tre faktorer, nämligen 1) hur man lättast förstår information, 2) hur man ordnar information samt 3) hur fysiska, emotionella och sociala faktorer i skolmiljön inverkar på koncentrationen och förmågan att ta till sig information (Tornberg 2009, s. 24).

När det talas om ”svaga” elever så menas det ofta elever som är kinestetiskt/taktilt begåvade, det vill säga elever som skulle ha en ökad koncentration samt lära sig mer om de fick röra sig fritt och pröva saker och ting på egen hand. För att se till inte bara dessa utan alla elevers behov behöver vi, enligt Tornberg förändra skolmiljön i en ny riktning. Vi kan alltså inte endast hålla oss till en traditionell klassrumsmiljö utan skolmiljön bör anpassas efter mångfalden av lärandestilar som finns bland alla elever (Tornberg 2009, s. 25).

3. STYRDOKUMENTEN

Tornberg menar att läroplanerna och kursplanerna uttrycker samhällets syn på vad som anses vara viktigt kunskap då de beskriver undervisningens innehåll. När det gäller språkämnen bestäms innehållet delvis av den roll som språkkunskaperna tillskrivs i samhället. Synen på vad ett ämne skall innehålla samt vad eleven skall kunna är därmed inte statisk utan skiftar med tid och kultur. Det är oftast den grupp som har den politiska makten i samhället som har tolkningsföreträde (Tornberg 2009, s. 31-32).

På Skolverkets hemsida finner man de nationella styrdokumenterna som, precis som tidigare nämnts, beskriver hur skolans verksamhet skall bedrivas, det vill säga vilka värden, riktlinjer och mål som gäller (1. Skolverket 2011). I *Kommentarmaterial till kursplanen i engelska* för grundskolan beskrivs kursplanens tre delar för respektive ämne:

1. **Syfte:** ger först en kort motivering till varför ämnet finns i skolan samt syftet med undervisningen i ämnet. Stycket avslutas med ett antal mål som gäller för alla årskurser och står som grund för kunskapskraven. Dessa mål sätter inga begränsningar för elevens kunskapsutveckling och skall alltså inte betraktas som något som slutgiltigt kan uppnås.
2. **Centralt innehåll:** här anges vad undervisningen skall behandla. Innehållet är indelat i kunskapsområden som består av ett antal punkter. Kunskapsområdena är ett sätt att strukturera innehållet i ämnet och hur de olika punkterna skall hanteras i relation till varandra samt hur mycket undervisningstid som skall ägnas åt punkterna kan lärare tillsammans med eleverna avgöra. Det centrala innehållet behöver inte heller utgöra hela undervisningens innehåll utan läraren kan komplettera innehållet utifrån elevernas behov och intressen.
3. **Kunskapsinnehåll:** kraven är konstruerade utifrån ämnets mål och centrala innehåll och beskriver den lägsta godkännbara kunskapsnivå för elever i årskurs tre samt den kunskapsnivå som krävs för betygen A-E i årskurs sex och nio (2. Skolverket 2011, s. 4-5).

3.1 Mål och kunskapsområden

De gemensamma målen i engelska för alla årskurser i grundskolan, skrivna i Lgr 11, är följande:

- förstå och tolka innehållet i talad engelska och i olika slags texter,
- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- använda språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådda,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och

- reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används (3. Skolverket 2011, s. 30).

Kunskapsområden i ämnet engelska som eleven skall ta del av i undervisningen i årskurs 4-6 är:

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är välbekanta för eleverna.
- Vardagliga situationer, intressen, personer, platser, händelser och aktiviteter.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i olika sammanhang och områden där engelska används.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och texter från olika medier.
- Muntliga och skriftliga instruktioner och beskrivningar.
- Olika former av samtal, dialoger och intervjuer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.
- Sånger, sagor och dikter.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talat språk och texter, till exempel att anpassa lyssnande och läsning efter framställningens form och innehåll.
- Olika sätt att söka och välja texter och talat språk på engelska från internet och andra medier.
- Språkliga företeelser som uttal, intonation, grammatiska strukturer och stavning samt fasta språkliga uttryck i det språk som eleverna möter.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i texter och talat språk i olika situationer.
- Hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta olika typer av framställningar och samtal.

Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion

- Presentationer, instruktioner, meddelanden, berättelser och beskrivningar i sammanhängande tal och skrift.
- Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd när språket inte räcker till, till exempel omformuleringar.
- Språkliga strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor och bekräftande fraser och uttryck.

- Språkliga företeelser för att förtydliga och berika kommunikationen som uttal och intonation, stavning och interpunktion, artighetsfraser och andra fasta språkliga uttryck samt grammatiska strukturer (3. Skolverket 2011, s. 31-32).

3.2 Förändringar i kursplanen i engelska

Den nya kursplanen i engelska har inte några större förändringar av ämnets betydelse eller dess roll i undervisningen. Grundsynen på språklärande har heller inte förändrats sedan kursplanen 1994 utan den har fortfarande en funktionell och kommunikativ syn med fokus på de kommunikativa språkliga förmågorna reception, produktion och interaktion. Detta bygger på forskningsresultat som visar att barn lär sig språk effektivast genom att uttrycka sig, samt genom att försöka förstå och kommunicera och alltså inte genom att studera olika byggstenar i språket (2. Skolverket 2011, s. 6).

Liksom tidigare ingår den nya kursplanen i ett system med olika språknivåer där Europarådets språkram, ”Gemensamma europeiska referensram för språk, lärande, undervisning och bedömning”, förkortat GERS, står som utgångspunkt. Detta är alltså ett europeiskt system med generella språknivåer. Den nya kursplanen har blivit ännu tydligare för att stämma överens med den europeiska referensramen. Därmed innefattar bland annat det centrala innehållet de texttyper för språkanvändning som finns i den europeiska referensramen (2. Skolverket 2011, s. 6).

Den nya kursplanen lägger tonvikten på att ta vara på språket i omvärlden, exempelvis i olika medier. Detta beslut fattades då både forskning och Skolverkets undersökningar visar att elevernas motivation och lärande ökar när de får tillgång till språk från olika sammanhang som väcker elevernas intresse (2. Skolverket 2011, s. 6).

4. TEORIANKNYTNING

I min undersökning har jag för avsikt att undersöka vilka mål och kunskapsområden som läroböckerna behandlar utifrån tidigare nämnda begrepp i kursplanen i engelska för årskurs 4-6 nämligen: kommunikation, reception (lyssna och läsa) samt produktion och interaktion (tala/samtala och skriva). Därmed följer här en teorianknuten redogörelse för dessa begrepp. Som jag tidigare nämnde så kommer jag att hänvisa relativt mycket till Tornbergs teorier då de är relevanta för just min studie. I begreppet ”Kommunikation” har jag valt att fokusera på kultur, då jag anser att det är den punkten som behöver klargöras jämfört med övriga punkter under rubriken ”Kommunikation” i kursplanen. Begreppen ”Reception” samt ”Produktion och interaktion” däremot har jag valt att dela upp i underrubriker för att underlätta läsandet för läsaren.

4.1 Kommunikation

Enligt läroplanen skall eleverna lyssna, läsa, samtala och skriva om bland annat vardagliga situationer, etiska frågor men även om kultur, det vill säga hur människor lever i länder som använder sig av det engelska språket. Detta för att eleverna skall kunna delta i samtal och annan kommunikation (3. Skolverket 2011, s. 30-31). När det talas om kultur i språkundervisning så menar Tornberg att det oftast kopplas ihop med nationalitet. Lärandet av ett främmande språk har därmed inneburit att eleven har fått studera det främmande landets ”kultur”. Sambandet mellan kultur och språk har det länge funnits en medvetenhet om. En teori om detta samband som har lett till många diskussioner bland delvis lingvister, skriver Tornberg, är den så kallade Sapir/Whorf-hypotesen (som fått sitt namn efter två amerikanska lingvister: Edward Sapir och Benjamin Lee Whorf). Hypotesen har två olika tolkningar:

1. Det språk som vi lär oss bestämmer hur vi uppfattar verkligheten. Människor som talar olika språk kan därmed sägas leva i olika världar. De tänker olika då deras språk avgör hur de kan tänka. Denna tolkning är dock inte direkt hållbar. Tornberg ger ett känt exempel på hur olika språk delar in färgskalan: indoeuropeiska språkens indelning i färgerna lila, blå, grön, gul, orange och röd motsvaras i Zimbabwe av fyra färgfält och i Liberia av två färgfält. Enligt denna tolkning skulle människor i Zimbabwe och Liberia inte kunna urskilja de färgnyanser som inte uttrycks i deras språk. Forskning visar att de färgskalor som inte uttrycks i talarens språk faktiskt kan urskiljas av talaren även om de talare vars språk uttrycker färgskalorna har det lättare att urskilja dem.
2. Talarens modersmål påverkar och styr delvis individens tänkande och verklighetsuppfattning (Tornberg 2009, s. 65-66).

Hur skall då ”kultur” i språkundervisningen förstås? Tornberg hänvisar till professor Claire Kramsch som menar att man skall söka efter en tredje plats där en ny, tredje kultur kan skapas genom samspel mellan elevernas olika kulturer och ”som kan berika varandra och de nya kulturyttringar som de möter i undervisningen” (Tornberg 2009, s. 71).

4.2 Reception – lyssna, läsa

I språklärandesammanhang brukar man tala om begreppen ”lyssna” och ”läsa” som receptiva färdigheter då den lärande individen endast ”tar emot” språket utan att själv vara direkt delaktig. Däremot finns det en skillnad mellan att lyssna och förstå och att läsa och förstå. Tornberg hänvisar till universitetslektorn i utbildningsvetenskap Bo Lundahl som menar att det vid läsning handlar om en skriven text som eleven kan stanna vid och gå tillbaka till. När det gäller lyssnandet måste eleven strukturera olika ljud och, vid samtal, tolka de olika ansiktsuttrycken, tonfallen och pauserna (Tornberg 2009, s. 97).

Tornberg nämner två olika synsätt på hör- och läsförståelse: ”the bottom up approach” som innebär att den lärande individens förståelse avgörs av hur individen kodar av ljud- eller bokstavskombinationer samt ”the top down approach” som går ut på att individen är en aktiv medskapare av det som hörs och läses. Enligt synsättet ”bottom up” är hörförståelsen en avkodningsprocess där ljudströmmen vid lyssnandet först delas upp i ljud som sedan kopplas samman till ord för att därefter bindas samman till delar av satser och avslutningsvis bilda hela satser. Vid läsningen sker processen först genom de enskilda bokstäverna, sedan fonem (de minsta enheterna i språkets ljudsystem), därefter ord som därpå bildar satser som avslutningsvis ger mening till det som har lästs. Detta synsätt är dock, enligt Tornberg, inte längre hållbart idag (Tornberg 2009, s. 97-98) då läs- och hörförståelse innebär mer än bara avkodning. Dessutom ser inte detta synsätt till den enskilda individen där varje individ har olika erfarenheter.

Det andra synsättet, ”the top down approach”, går ut på att den lärande individen kan förstå vad en text handlar om genom att ha bakgrundskunskaper om det som ska läsas. Individen kan alltså utnyttja de förkunskaper han/hon har om ämnet. Till exempel: en elev får en text som handlar om brandsläckare. I texten skrivs det bland annat om klass A och B brandsläckare som eleven inte är bekant med. För att eleven skall begripa vad texten handlar om får eleven, innan denne har läst texten, instruktioner om brandsläckare (hur de ser ut och fungerar, vilka sorter det finns etc.). Därefter får eleven läsa texten om brandsläckare och får då ett grepp om vad texten handlar om med hjälp av sina förkunskaper. Förståelsen ligger alltså inte endast i avkodningen av bokstäver, ljud,

ord och satser utan främst i den hjälp vi får av vår förkunskap om ämnet. Förståelse av hört och läst material ses därmed i detta synsätt som en tolkningsprocess utifrån textsammanhang och förkunskaper (Tornberg 2009, s. 98).

4.2.1 Lyssna

Tornberg menar att det finns mycket forskning kring faktorer som gör lyssnandet svårt, exempelvis Brown & Yules studie från 1983. Dessa faktorer bör lärare vara medvetna om när de håller hörövningar i klassrummet. Enligt Tornberg urskiljer Brown & Yule fyra olika grupper av faktorer som påverkar hörövningens svårighetsgrad:

1. **Talaren:** det vill säga antalet talare, vilken dialekt de har samt hur fort de talar.
2. **Lyssnaren:** lyssnarens roll i det sagda och lyssnarens intresse för ämnet.
3. **Språket:** ordförråd, grammatik, typ av text samt inlärarens förkunskap om ämnet.
4. **Stöd för lyssnandet:** bilder eller annan visuell hjälp för att förstå det sagda (Tornberg 2009, s. 116).

En annan studie av faktorer som påverkar hörövningar skriver Tornberg, är den som gjordes av Anderson & Lynch 1988. Enligt Tornberg menar dessa forskare att ju mer sammanhang och logik en text har samt förkunskaper lyssnaren har om ämne, desto bättre förståelse får den lärande individen för innehållet. Även tydligare information och färre pronomen gör innehållet lättare att förstå (Tornberg 2009, s. 116-117).

4.2.2 Läsa

Läs- och hörförståelse har båda med informationsbearbetning att göra. Genom våra förkunskaper tolkas och förstås ny information, därmed är det vi förstår personligt färgad. Det främmande språket leder till att vi stöter på obekanta ord och uttryck och måste därmed förstås på flera plan. Trots det, menar Tornberg, använder många elever sig av ”bottom up” processen genom att de, vid lärandet av ett främmande språk, avkodar ett ord i taget. Dessa elever tror också att texttolkning innebär översättning. Om texten även presenteras på det traditionella sättet, det vill säga att eleven börjar läsa ordlistan med fokus på de okända orden medan kända ord som exempelvis kan kännas igen med hjälp av sammanhanget eller förkunskaperna om ämnet inte utnyttjas (”top down”), så får eleverna inte chans att använda sina förkunskaper. Tornberg menar alltså att läraren redan på ett tidigt stadium skall visa eleverna vilka processer som förståelse bygger på, samt lära dem att på ett strategiskt sätt använda sina förkunskaper. Dessa kunskaper kan delas in i två grupper:

- **Språkligt bundna** – exempelvis kunskaper om andra språk eller hur satser är uppbyggda.

- **Språkligt obundna** – till exempel kunskaper om ämnet eller sammanhanget (Tornberg 2009, s. 99).

Bo Lundahl har också skrivit om elevers läsning och även han betonar betydelsen av den lärande elevens förförståelse i sin beskrivning av det som kallas ”reader responseteorier”. Enligt dessa teorier skapas mening i mötet mellan en text och läsarens personliga erfarenheter. Läsarens känslor, bakgrund, kunskaper och erfarenheter ligger därmed till grund för förståelsen. Detta synsätt delas av det sociokulturella perspektivet på läsande där läsarens erfarenheter spelar roll för vad och hur vi förstår något (Lundahl 2004, s. 94-95). Även läroplanen bekräftar detta då det i kommentarmaterialen för kursplanen i engelska står att ”Generellt är det betydelsefullt att eleverna kan relatera det som behandlas i undervisningen till sin egen verklighet. Förförståelse i någon form har stor betydelse för hur man tillägnar sig det språkliga inflödet” (2. Skolverket 2011, s 12).

Lundahl menar att en god läsförmåga innebär att kunna tillgodogöra sig innehållet i olika texter i olika sammanhang. Denna läsförmåga kallar han flexibel: det vill säga att eleven anpassar sin läsning till texten beroende på situationen. Dessa olika texter kan exempelvis vara handböcker, tidningar samt webbtexter (Lundahl 2004, s. 94).

Det finns ett samband mellan en elevs läsförmåga och dess kognitiva utveckling. Lundahl menar att ju mer eleven läser desto mer lär han/hon sig. Hur och vad eleven däremot läser måste naturligtvis uppmärksammas. Det är också den omfattande läsningen som bidrar till en individs utökade ordförråd (Lundahl 2004, s. 94).

4.3 Produktion och interaktion – tala, skriva, samtala

Den produktiva färdigheten kräver en aktivt lärande individ, detta då alla delar i den språkliga kompetensen måste aktiveras samtidigt utan att den lärande individen behöver stanna upp och ta sig till tid att tänka efter. Det handlar därmed om automatisering. Den produktiva och interagerande färdigheten inkluderar:

- Uttal och intonation.
- Hörförståelse.
- Grammatik.
- Ord- och frasförråd.
- Sociolingvistisk och sociokulturell kunskap (Tornberg 2009, s. 186).

4.3.1 Tala/samtala

”Kommunikativ kompetens” är ett språkpedagogiskt begrepp som har haft stor påverkan på modern språkundervisning både i Sverige och internationellt (Tornberg 2009 s. 51). Före detta lärarutbildaren Per Malmberg menar att begreppet diskuterades redan på slutet av 60-talet av den amerikanske språksociologen Dell Hymes som definierade begreppet som ”what a speaker needs to know to be able to communicate effectively in culturally significant settings” (Malmberg 2004 s. 19). Enligt Tornberg har Hymes sammanställt fyra faktorer som utgör den kommunikativa kompetensen, nämligen:

1. Grammatiska regler.

2. Feasible: är yttrandet möjligt även om det är grammatiskt korrekt?

3. Appropriate: passar yttrandet i den sociala situationen?

4. Accepted usage: kan ett yttrande som är korrekt och passande användas? (Tornberg 2009, s. 52).

Tornberg menar att kunskap, som tidigare nämnt, skapas mellan individer i ett socialt samspel innan den sedan övergår till en kunskap inom individen. Med detta menar hon att elevers muntliga färdighet utvecklas genom att de interagerar muntligt med varandra under språkundervisningen. Läraren bör då lämna över en del av kontrollen av det som sker i undervisnings- och lärandesituationen. Tornberg hänvisar till forskaren Donald Freemans studie, som visar att det är elevernas kontroll över både innehållet och förståelseprocessen som skiljer denna samarbetslärande, som Freeman kallar ”collaborative learning”, och flerstämmighet från den lärardominerande undervisningen. Med flerstämmighet menas att alla elever får en chans att höras och kan därmed bidra till att ny mening skapas. Ett exempel på detta är ett utdrag ur en av Freemans klassrumsanalyser som Tornberg har delat in i tre olika faser. I den första fasen presenterar läraren nytt material på det främmande språk som skall läras. Under den andra fasen diskuterar alla eleverna fritt i klassrummet två olika ord för att komma fram till ordens förklaring. I den tredje och sista fasen träder läraren fram igen och sammanfattar tillsammans med eleverna det eleverna har kommit fram till. På detta vis når eleverna det som Freeman kallar delad förståelse. Delad förståelse bekräftas även av professor Roger Säljö som jobbar vid Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, skriver Tornberg, och hänvisar till den studie som Säljö skriver om där kunskap uppstår genom muntligt samarbetslärande. Detta lärandesätt kommer då bidra till att eleverna bland annat initierar, organiserar, ger förslag, förmedlar och ställer frågor (Tornberg 2009, s. 183-184).

4.3.2 Skriva

Som tidigare nämnts innebär kommunikativ kompetens att den lärande individen skall kunna göra sig förstådd. Jan Svartvik, som bland annat varit professor i engelska i Lund, menar att kommunikativ kompetens innebär att den lärande eleven skall kunna kommunicera med en infödd, det vill säga en ”native speaker”, på det främmande språket utan att det uppstår språkliga missförstånd (Svartvik 2004, s. 13). Då mottagaren till texten inte finns i närheten (som vid muntlig kommunikation) måste elevens text ha en så klar struktur att mottagaren inte behöver fundera över vad eleven menar med det skrivna. Det skrivna språket ställer därmed andra krav på inläraren än det talade språket. Den interaktion som finns i muntlig kommunikation är fördröjd vid den skriftliga kommunikationen. (Tornberg 2009, s. 163).

En elev med god kommunikativ kompetens ska alltså klara olika situationer som exempelvis skriva ett brev (Svartvik 2004, s. 13). Ett sätt att utveckla den skriftligt kommunikativa förmågan menar Ingvor Sundell, adjunkt i svenska och franska i Uppsala, är att låta eleverna ägna sig åt det som Sundell kallar fri skrivning. Då eleverna blir motiverade till att skriva om egna erfarenheter, och även uttrycka egna tankar och åsikter, så kommer dessa elever att anstränga sig för att formulera sig på ett begripligt sätt. Fri skrivning är alltså inte bara inspirerande för eleverna utan tränar även upp deras språkriktighet. För att denna skrivning skall fungera kräver det dock att eleverna får samla både ord och fraser samt tid till att språkligt bearbeta sina texter (Sundell 2004, s. 43).

Universitetsadjunkten Ulla Håkanson anser att läraren skall låta eleverna ”leka med orden”. Hon menar att *ha* kunskap inte är detsamma som att *använda* kunskap, och att eleverna genom att ”leka med orden” skriftligt på olika nivåer ökar sin språkliga färdighet. Eleverna skall inte få uppfattningen att det enda som är viktigt är att lära sig texterna och glosorna. Håkanson menar att läraren exempelvis kan ge eleven en text och sedan låta eleven beskriva en av personerna i texten eller skriva ett eget slut till texten. Här kan arbetet ske individuellt genom att läraren låter eleven jobba utifrån sin egen förmåga (Håkanson 2004, s. 65). Variation i skrivövningar bekräftas även av Tornberg som menar att elever vid skrivövningar alltid har en enda mottagare: det vill säga läraren, och att eleven skriver för att ”göra rätt”. Lärarens roll blir således att bedöma om den skrivna texten är korrekt eller inte. Utmärkande för detta klassrumsskrivande är alltså att interaktionen främst gäller *hur* eleven skriver och inte *vad* eleven skriver, och att det alltid är den bedömande läraren som är mottagaren. Om den skriftliga interaktionen dock endast begränsas till denna typ av skriftlig aktivitet går eleven miste om ett antal viktiga funktioner av skrivandet, nämligen att kommunicera med andra samt att utveckla tänkandet (Tornberg 2009, s.163-164).

Vad är det då som utmärker en skicklig skrivare? Tornberg hänvisar bland annat till professorerna Vivian Zamel och Jack C Richards. Enligt Tornberg anser Zamel att de mindre skickliga skrivarna fokuserar på skrivandets mekaniska sida och hålls därmed tillbaka av sina krav på språklig korrekthet, vilket leder till att dessa elever har svårt för att sätta sig in i läsarens situation. Den skickliga skrivaren däremot beskriver Zamel som en skrivare som planerar sin text på en innehållsnivå och bearbetar texten under skrivandets gång. Om det dyker upp nya idéer kan den skickliga skrivaren skriva om stora delar av texten (Tornberg 2009, s. 169).

Richards menar emellertid att skickliga skrivare lägger ner en stor del av sin tid på textplanering och därefter skrivs den första versionen snabbt för att sedan bearbetas på alla nivåer. De mindre skickliga skrivarna däremot börjar skriva direkt vilket leder till att de sedan fastnar i uppgiften. Dessa skrivare begränsar sig även till ord- och meningsbyggnadsnivå. En slutsats som dock kan dras utifrån Zamels och Richards teorier om den skickliga skrivaren är att både bottom up- och top down-perspektiven integreras hos de skickliga skrivarna medan top down-perspektivet saknas hos de mindre skickliga skrivarna (Tornberg 2009, s. 169-170).

5. METOD

Under rubrikerna i detta avsnitt kommer jag att redogöra för den metod och det material jag valt för denna undersökning. Jag redovisar även genomförandet av analysen.

5.1 Val av metod

För att få svar på mina frågeställningar har jag som metod valt att göra en *text- och innehållsanalys*. En innehållsanalys kan vara en kvantitativ analys som man kan använda sig av när man vill göra kvantifierande jämförelser av förekommande delar i texter. Med denna analys kan forskaren exempelvis räkna förekomsten av olika metaforer i en text eller undersöka hur olika kommuner talar till dess invånare (Bergström & Boréus 2005, s. 18). I denna undersökning har en kvalitativ analys använts då jag inte är ute efter att kvantifiera, det vill säga mäta något. I utbildningsvetenskapligt sammanhang kan de texter som skall analyseras exempelvis vara läroplaner, kursplaner, läroböcker eller andra texter som berör skolväsendet. Det kan handla om att analysera exempelvis läromedel utifrån speciella aspekter (Stukát 2005, s. 53).

Genom denna metod kunde jag svara på om det genom dessa läroböcker är möjligt att hjälpa eleverna att nå målen för ämnet engelska för årskurs fyra, samt om böckerna kan användas i dagens undervisning. Text- och innehållsanalysen gav mig även möjligheten att se vilka punkter i kursplanen som läroböckerna behandlade.

Angående kursplanen i engelska har jag dock valt att fokusera på en enskild del, nämligen ”mål att uppnå” samt de kunskapsområden som skall inkluderas i undervisningen för årskurs 4-6. Staffan Stukát, som är universitetslektor vid Institutionen för pedagogik och specialpedagogik i Göteborgs universitet, menar att vid en textanalys utförs vanligen en djupare teoretisk granskning medan en innehållsanalys bearbetar texten på ett mer kvantifierande sätt (Stukát 2005, s. 53). Min undersökning har inkluderat både en närläsning av böckerna, och en uppskattning av materialen som helhet kontra den utvalda delen av kursplanen i engelska. Jag menar därmed att jag har gjort en text- och innehållsanalys, samt att denna metod lämpade sig just för den sortens undersökning som jag hade för avsikt att genomföra.

5.2 Metodkritik

Den kvalitativa metoden har precis som den kvantitativa metoden olika nackdelar och svårigheter att bemästra. Just när det gäller textanalyser kan det bli fel eller uppstå missförstånd vid *tolkningen*

av texten. Oavsett hur du väljer att tolka en text måste denna text tolkas (Bergström & Boréus 2005, s. 23). Problematiken ligger alltså i forskaren som gör tolkningen. Tolkning innebär att förstå vad en text säger i förhållande till den ställda frågan. Enligt det hermeneutiska perspektivet tolkar en forskare en text utifrån sin egen förförståelse om ämnet. Två forskare med olika erfarenheter kan därmed tolka samma text på olika sätt (Esaiasson m.fl. 2007, s. 249, 251). Jag anser att man bör ha detta i åtanke för att kunna utföra en så trovärdig tolkning och analys som möjligt. En annan nackdel med den kvalitativa analysen är att det är svårare att styrka sina slutsatser, till skillnad från den kvantitativa analysen där forskaren kan använda sig av exempelvis siffror för att belägga sina resultat (Esaiasson m.fl. 2007, s. 254).

Eftersom detta är en liten kvalitativ undersökning med fokus på två specifika läroböcker för ämnet engelska, ger mitt resultat inte någon generell bild av alla läroböcker för skolämnet engelska i årskurs 4. Därmed kan denna studie endast ses som en undersökning av dessa utvalda böcker. Jag vill dock betona att denna studie undersöker en liten del av något som är av stor vikt då skolan i Sverige har tagit ett steg mot förändring.

5.3 Material och avgränsningar

I mitt val av empiriskt material har jag beslutat mig för att analysera läroböcker som vänder sig till elever i grundskolans tidigare år. Anledningen till detta val är för att jag inte har hittat någon forskning som har analyserat huruvida dessa böcker, som används i grundskolorna idag, uppnår och behandlar de mål och kunskapsområden som den nya läroplanen, Lgr 11, kräver av skolorna.

Min undersöknings empiriska material utgörs av två delar: den ena delen består av läroböcker medan den andra delen består av kursplanen i engelska (som finns i läroplanen). Jag har i denna uppsats valt att använda mig av begreppet ”läroböcker” och inte läromedel när jag nämner de analyserade böckerna. Detta efter att ha läst Skolverkets rapport ”Läromedlens roll i undervisningen”, som definierar läromedel som inte bara läroböcker och skrivet material, utan som allt som kan användas av lärare och elever i undervisningssyfte för att uppnå läroplanens mål. Läromedel kan då enligt rapporten exempelvis vara konst, internet och studiebesök. (Skolverket 2006, s. 14-15). Därmed har jag valt att använda mig av begreppet ”läroböcker” för att betona att det endast är läroböcker som analyseras i denna studie.

Materialet som används i min undersökning kan som tidigare nämnt delas in i två kategorier nämligen: läroböcker och kursplanen i engelska. Den första kategorin, böckerna, utgörs av två olika

titlar: *Champion 4* och *Portfolio*. Den förstnämnda titelns böcker är utgivna av Bonnier Utbildning och har utgivningsår 1994. Böckerna under denna titel är:

- *Champion 4: textboken* (textbok)
- *Champion 4: övningsboken* (övningsbok).

Den andra titelns böcker är däremot utgivna av bokförlaget Liber med utgivningsår 1997. Dessa böcker är:

- *Portfolio: Speak out!* (textbok).
- *Portfolio: Work out!* (övningsbok).

När det gäller den andra delen av materialet, det vill säga kursplanen för engelska, har jag inte bara utgått från de kunskapsområden som skall inkluderas i undervisningen för årskurs 4-6 i analysen, utan även de gemensamma målen i engelska för hela grundskolan.

5.4 Genomförande

En viktig del i den kvalitativa textanalysen är att precisera den allmänna problemställningen och detta görs genom att skapa ett antal preciserade frågor som skall ställas till materialet, det vill säga texterna. Det är viktigt att dessa frågor är rimliga för det fenomen som skall undersökas (Esaiasson m.fl. 2007, s. 243). Därmed har jag valt att ställa följande frågor till texten för att kunna uppfylla syftet med min undersökning:

1. Vilka punkter tar böckerna upp från kunskapsområdet "Kommunikation"?
2. Vilka punkter tar böckerna upp från kunskapsområdet "Reception"?
3. Vilka punkter tar böckerna upp från kunskapsområdet "Produktion och interaktion"?

Svaren på dessa frågor är alltså min analys av läroböckerna. Jag vill här poängtera att kursplanens gemensamma mål inkluderas i alla frågor, trots att det inte nämns i underrubrikerna. Detta för att undvika längre rubriker. I min analys- och resultatdel går jag då igenom frågorna till böckerna i den ordning de togs upp ovan. Under varje fråga redovisar jag de svar jag fått samt vilka resultat analysen har gett. I avsikt att styrka de tolkningar jag har gjort har jag valt att genom citat redovisa olika nyckelpartier ur de analyserade textmaterialen.

För att kunna påbörja denna undersökning var jag tvungen att välja ut ett antal läroböcker i ämnet engelska för skolår fyra. Eftersom jag ville ha aktuella böcker, det vill säga böcker som faktiskt används i skolorna under denna termin valde jag att åka ut till ett par grundskolor och låna hem exemplar av de böcker som skolorna använde. De lärare jag talade med när jag skulle låna böckerna presenterade två olika böcker under samma titel, det vill säga två böcker för *Champion 4* och två böcker för *Portfolio*, och berättade att dessa var de centrala böckerna som användes ur vardera bokpaket. Jag bestämde mig därför för att undersöka de centrala delarna i *Champion 4* och *Portfolios* paket, det vill säga textbok och övningsbok i stället för att analysera flera böcker med olika titlar.

5.5 Etik

En väldigt liten del av denna studie har krävt etisk hänsyn. Detta då jag bad en grundskolelärare berätta om sin upplevelse av införandet av Lgr 11, samt varför skolan där läraren jobbar inte har nyare läroböcker. Rätten till anonymitet har därmed lett till att all information om denna lärare har exkluderats i denna uppsats.

6. ANALYS OCH RESULTAT

För att kunna redovisa min analys och mitt resultat av undersökningen på ett strukturerat sätt kommer jag att gå igenom varje fråga och var bok för sig. Det betyder att varje underrubrik endast kommer behandla en fråga. Jag poängterar återigen att kursplanens gemensamma mål inkluderas i varje fråga. Resultatet, med anknytning till teorin, är också uppdelat. Under varje fråga kommer jag först börja med textböckerna, sedan övningsböckerna. Varje fråga kommer att avslutas med ett eget resultatstycke. Första gången en bok presenteras så följer en kort beskrivning av den innan texten och innehållet analyseras. I detta stycke presenterar jag böckerna med, för enkelhetens skull, bokförlagets namn och böckerna titel då författarnas namn inte är väsentliga i denna del. Information om böckerna finns i käll- och litteraturförteckningen där böckerna är samlade under underrubriken ”Studerade läroböcker” på sidan 44.

6.1 Behandlade punkter från kunskapsområdet ”Kommunikation”

Bonnier Utbildning: *Champion 4: textboken*

Allra först på insidan av bokens omslag finns en del av världskartan tryckt, nämligen den del som visar England, Irland och Skottland och längs upp står rubriken ”The British Isles”. Därefter följer en innehållsförteckning som inte bara visar att det finns 32 kapitel (vardera två sidor) utan även vad eleven lär sig av kapitlet samt vilka ord/fraser och grammatik som dyker upp i kapitlet. Efter det sista kapitlet, 32, finns tre andra avsnitt: ”Bildordlista”, ”Styckeordlista” och ”Alfabetiskt engelsk-svensk ordlista”. Boken avslutas med ett tryck av världskartan som visar USA, Kanada, Hawaii och norra delen av Mexiko på insidan av bokens omslag. Varje kapitel innehåller även färgade bilder som illustrerar det texten berättar.

Texterna som behandlar punkterna för detta kunskapsområde, det vill säga ”Kommunikation”, varierar i både stil och längd. I början av boken är det korta meningar och eleven får först lära sig hur man hälsar samt börjar en vardaglig konversation, exempelvis ”Hello, how are you?” och ”Can I help you?” (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 5-6). Eleven stöter också på vardagliga aktiviteter i exempelvis skolan: ”jump”, ”write” och ”I can sing” (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 8-9), samt personer och husdjur som finns i elevens vardag som ”my mom” och ”my cat” (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 12-13). Andra bekanta områden som behandlas i boken och som kan finnas i målgruppens vardag får vi bland annat läsa om i kapitel där det skall handlas i en matbutik och där det planeras för en fest. Eleven får även bekanta sig med kända figurer som exempelvis Superman och Kalle Anka och hans gäng.

Aktiviteter som sker både i skolan och på fritiden som berörs i boken är till exempel ”hide-and-seek”, ”follow your leader” (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 69) samt ”horse riding” och ”dancing” (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 22).

Författarna har även valt att bekanta eleverna med olika känslor som de kan uppleva såsom hat, kärlek och rädsla. I ett stycke kan man även läsa om vad det kan innebära att vara artig.

Vardagsliv och levnadssätt i engelsktalande områden berörs i kapitel där eleven till exempel får läsa om hur det kan se ut en vanlig morgon vid frukost. Det beskrivs även hur det är i olika amerikanska städer när det gäller väder och levnadssätt. Eleven får även ta del av en tidig morgon på juldagen där pojken i berättelsen ser tomten den dagen.

Liber: *Portfolio: Speak out!*

Boken börjar med en innehållsförteckning som visar att boken innehåller 19 kapitel där varje kapitel är mellan två till tre sidor långt. All text har minst en färgbild som illustrerar det texten berättar om. Efter sista kapitlet kommer ett avsnitt som visar vad eleven kan lära sig av de olika kapitlen och vilka fraser som dyker upp.

Eleven lär sig hur man samtalar i vardagliga situationer med hjälp av bland annat ”How are you” och ”What’s your name?” (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 1). Eleven får också bekanta sig med ett klassrum på morgonen och med hjälp av text och illustrationer se hur rörigt det kan vara. Det är inte ovanligt att skolsystem tar emot skoleleverna och detta kan eleven läsa om i ett stycke där två sjuka elever besöker skolsystem. Detta besök leder till att eleven får bekanta sig med olika känslor som olika typer av smärta, för att i andra kapitel läsa om känslor som glädje och trötthet. Boken låter dessutom läsaren ta del av olika åsikter så som ”I like the autumn best when all the leaves change colours” (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 21).

Aktiviteter och intressen som boken berör är bland annat ”Pet Fair”, där eleven får läsa om några barn som har tagit med sig sina husdjur till ”the Pet Fair” (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 31). Eleven får också läsa om en person som samlar på frimärken från hela världen.

Bonnier Utbildning: *Champion 4: övningsboken*

I början av boken finner man innehållsförteckningen och den visar att boken har 29 kapitel där varje kapitel varierar mellan 2-4 sidor i längd. Varje kapitel har olika svart-vita bilder som antingen visar

det texten berättar om eller så innehåller bilderna tomrum som skall fyllas i av eleven med bland annat text och siffror. Efter det sista kapitlet finns ytterligare två avsnitt, nämligen ”Parövningarna” och ”Sångerna”. Avsnittet om parövningarna innehåller de övningar som skall göras med en kamrat, medan avsnittet om sångerna innehåller de sånger som vissa kapitel hänvisar till.

I boken får eleverna lära sig hur man startar en vardaglig konversation genom exempelvis ”Good morning” och ”how are you?” (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 5). Men de får även tillfälle att spela upp en dialog parvis, där de berättar hur en vanlig vecka kan se ut för båda eleverna. I en annan dialog får eleverna spela upp frukostscener.

När det gäller aktiviteter och intressen får eleverna chans att ta del av olika fritidsaktiviteter som olika personer ägnar sig åt, till exempel ”dancing” och ”golf” (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 40). Eleven måste alltså kunna säga vad aktiviteterna heter på engelska, men de ska också lära sig exempelvis vad Musse Pigg och hans vänner heter på engelska.

Övningsboken behandlar även högtiden jul, där eleven får en liten inblick i hur juldagen kan se ut i ett engelsktalande land. Först får eleverna lyssna på sången ”We wish you a Merry Christmas” och sedan titta på olika bilder som visar en tomte som besöker en pojke och hans familj för att ge dem presenter. Med hjälp av olika meningar skall de ta reda på vad varje bild visar. Därmed får de även lära sig vad olika julrelaterade saker heter, som exempelvis ”Christmas tree” och ”Christmas Day” (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 52-53).

Liber: *Portfolio: Work out!*

Denna bok har 19 kapitel som varierar mellan två till åtta sidor vardera och innehåller bilder som också är svart-vita. Boken avslutas med två avsnitt efter sista kapitlet som heter ”Topic Wordlist” och ”Minigrammatik”. ”Wordlist” är alltså en ordlista som tar upp olika sorters ord som dyker upp i boken: sjukdomar, familj, mat, högtider etc. ”Minigrammatik” däremot tar upp grammatik som till exempel kontraktionerna ”I am/I’m” och ”they are/they’re”. Den tar även upp det som författarna anser är viktiga prepositioner, som bland annat ”in front of” och ”under” (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 92).

I ett avsnitt i boken får eleverna se och läsa om personer som tillhör familjen. Eleven skall då kunna vad familjemedlemmar heter på engelska, som till exempel ”grandfather/grandpa” och ”mother” (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 35). Andra figurer som eleven får ta del av är olika djur som man

kan finna i bondgårdar. Här skall eleverna lära sig vad de heter, hur de ser ut och hur de låter, till exempel ”cat: meow!”, ”pig: oink!” och ”cow: moo!” (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 58).

När det gäller känslor har författarna till boken valt att göra övningar som behandlar olika smärtor där personerna i övningarna bland annat säger att de känner smärta i magen eller halsen, men också känslor som ”sad”, ”angry”, ”tired” och ”scared” (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 62).

Bekanta områden och händelser som eleverna kan känna igen är bland annat sångerna ”Happy birthday” och ”We wish you a Merry Christmas”, men också vad olika högtider heter på engelska. Här har författarna valt att nämna ”Christmas”, ”Valentine’s Day”, ”Midsummer” och ”Halloween” (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 42).

Mot slutet av boken får eleven lära sig vad olika fritidsintressen heter på engelska som exempelvis ”riding”, ”doing magic” och ”singing” (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 74).

6.1.1 Analys och resultat

Analysen av denna del visar tydligt att textböcker och övningsböckerna skall komplettera varandra.

Champion 4

I *Champion 4* så tar både text- och övningsboken upp olika kända amerikanska tecknade figurer som Musse Pigg och Kalle Anka. Detta anser jag går bra att göra, då de flesta barn i Sverige har sett dessa figurer på TV, läst om i serietidningar eller bekantat sig med i data- och tv-spel. Det som alltså har hänt i barnens livsvärld är att det har skapats det som Tornberg kallar en ”tredje kultur” (Tornberg 2009, s. 71), där barnets svenska kultur har vävts in i den amerikanska. Musse Pigg och Kalle Anka har fått svenska namn i Sverige och talar det svenska språket, men har ett amerikanskt ”beteende”. Det har alltså blivit en mix av två kulturer vilket går att använda i undervisningen då barnen känner sig bekanta med personerna. Detta är också viktigt eftersom eleverna lär sig ett främmande språk och därmed kan känna sig bekväma med bekanta figurer. Som Tornberg skriver kan vi inte minnas sådant som saknar mening för oss, utan det är så att vi i den nya informationen försöker skapa mening genom att koppla ihop den med något som vi redan känner till (Tornberg 2009, s. 16) vilket eleverna kan göra med figurer de känner sedan tidigare.

Tydligt är också att författarna har valt att fokusera på områden som är bekanta för eleverna. I båda böckerna har författarna exempelvis valt att skriva om endast en högtid, det vill säga ”Christmas”.

Detta är nog ett område som de flesta barn känner till. Varje år vid jul dekorerar omgivningen, julmusik spelas och på TV visas filmer och serier som berör julen. I skolan firas jul, men även i många hem. Barnen lär sig därmed på fritiden genom att exempelvis titta på TV (Säljö 2000, s. 12). Alltså får barnen ta del av julfirande i olika kulturer: genom skolan, hemmet, vänner och andra länder genom att exempelvis titta på TV. Tornberg menar att lärandet av ett främmande språk innebär att eleven får studera det främmande landets ”kultur” (Tornberg 2009, s. 65). Egentligen är det inte så främmande för många barn om de redan har växt upp med flera kulturer, oavsett om det är genom den direkta omgivningen eller olika medier. Förutom ”Christmas” får eleverna dessutom läsa olika brev där personerna berättar lite kort om livet i deras städer. Sammanfattningsvis kan man alltså säga att *Champion 4* täcker den punkten i kursplanen för engelska där eleven skall ha kunskap om levnadssätt och vardagsliv i områden där engelska används.

Portfolio

I *Portfolio* har författarna också valt att inkludera högtider i böckerna. Skillnaden här däremot är att författarna har nämnt fyra högtider, det vill säga: ”Christmas”, ”Valentine’s Day”, ”Midsummer” och ”Halloween”. ”Christmas” har författarna lagt mest fokus på, då eleverna till och med får lära sig sången ”We wish you a Merry Christmas”. Två punkter är viktiga här. För det första så får eleverna inte ta del av hur det kan se ut under julen i de engelsktalande områdena. Det enda eleven får ta del av är en julsång, samt vad jul heter på engelska. Detta leder oss till den andra punkten: förväntar sig författarna att eleverna redan skall ha kunskap om de olika högtiderna och hur de firas i de engelsktalande områdena, eller anser de att det enda som är viktigt att känna till är att det finns högtider med dessa namn? Som tidigare nämnts menar Tornberg att vid lärandet av ett främmande språk studerar man de främmande ländernas kulturer (Tornberg 2009, s. 65). Här har författarna alltså valt att inte göra det, vilket innebär att eleverna inte får ta del av en av punkterna i kursplanen i engelska nämligen: ”Vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i olika sammanhang och områden där engelska används” (3. Skolverket 2011, s. 31). Detta kompenseras inte heller genom något annat kapitel. Man kan inte på någon sida finna någon text som behandlar vardagsliv eller levnadssätt i engelsktalande områden.

Något annat som noterades efter analysen av både *Champion 4* och *Portfolio* är att båda titlarna tar upp vad olika känslor heter på engelska, som ”sad”, ”angry” och ”scared” men ingen av böckerna går in djupare och skriver något om känslorna. Inte heller får eleverna lära sig att beskriva en känsla. Även här kan man ställa sig frågan om författarna anser att det inte är viktigt på denna nivå. Egentligen behöver det inte vara ett krav att eleverna skall kunna mer än känslornas namn, då det i

kursplanen i engelska endast står ”Åsikter, känslor och erfarenheter” (3. Skolverket 2011, s. 31). Alltså ges inte någon definition av hur mycket eleven skall kunna när det gäller känslor. Det kan ju vara så att läraren väljer att arbeta med känslor oberoende av böckernas innehåll.

6.2 Punkter från kunskapsområdet ”Reception”

Bonnier Utbildning: *Champion 4: textboken*

Det första eleven får lära sig i boken är olika hälsnings- och artighetsfraser. Detta kan vara fraser som ”Hello, how are you”, ”Dad, this is Peter” ”No, thank you” och ”Bye, bye” (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 5-7) i olika situationer som mellan vänner, när man erbjuder något och när man lämnar någon. De kan också läsa brev som innehåller artighetsfraserna ”Best wishes” och ”Love” (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 26, 38).

Grammatiska strukturer som eleven lär sig är bland annat ”this is”, ”he’s got/she’s got”, ”the”, ”in/on/under/behind” och ”a/an” (1. Bermheden m.fl. 1994, kap. 2, 8, 16, 19, 26). Därmed får eleven även lära sig att vissa ord kan skrivas ihop, som exempelvis ”he’s = he is”.

Boken tar också upp olika former av samtal och beskrivningar. Till exempel i kapitel åtta, ”Tell me about your pet” (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 18), får vi följa ett samtal mellan två barn som talar om och beskriver sina husdjur. Längre fram får eleven läsa om en veterinär som frågar en flicka om hon har sett Lisa, och i dialogen får eleven läsa hur Lisa beskrivs utseendemässigt.

De olika texttyper som finns i boken är bland annat brev och vykort, korta berättelser, dialoger i olika situationer, rim, dikter och intervjuer.

Liber: *Portfolio: Speak out!*

Även i denna bok får eleverna först lära sig olika hälsnings- och artighetsfraser som ”Hi there”, ”Good morning”, ”I’m pleased to meet you” och ”Goodbye” (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 1-3) i olika situationer. Det kan vara situationer som till exempel när man träffar någon okänd eller när man går hem från skolan.

Bokens olika texter är bland annat sånger, dialoger i olika situationer, rim, intervjuer och recept. En av sångerna ger lyssnaren/läsaren instruktioner, såsom ”If you’re happy and you know it, clap your hands” och en annan ”Make the world a better place by smiling for a while” (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 4, 32). När det gäller beskrivande dialoger däremot kan eleven bland annat

läsa en dialog mellan två tjejer som beskriver vad de skall klä på sig när de ska till ett disko senare på kvällen. I en annan dialog berättar två elever för sjuksyster varför de inte mår bra.

Grammatiska strukturer som eleven lär sig är bland annat "this is", "he's/she's", "the", "on/over" och "a/an" (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 7, 16-17, 36). Eleven får alltså också lära sig att vissa ord kan skrivas ihop som exempelvis "she's = she is".

Bonnier Utbildning: *Champion 4: övningsboken*

Boken låter eleverna lyssna på olika saker. De får bland annat lyssna på olika sånger som till exempel "Head and shoulders" och "The little Indians" (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 106, 111). För att hjälpa eleverna att förstå skillnaden mellan det svenska och det engelska uttalet finns det en övning som läser upp olika namn som eleven sedan får avgöra hur likt det låter motsvarande ord på svenska. Boken har även uppgifter där eleven skall lyssna på olika intervjuer.

Andra övningar går ut på att läsa olika dialoger i *Champion 4: övningsboken* och lära sig grammatik som "a/an" "the" och "she's/he's" (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 27). Eleven får även lyssna på olika samtal för att ta reda på vem de olika personerna är samt uppmärksamma det uppgiften kräver som exempelvis hur personerna på bandet uttalar siffran noll eller vad de äter till frukost. Andra övningar i boken går ut på att prata engelska hemma, läsa upp bland annat telefonnummer och olika meningar samt läsa utvalda texter i textboken för att ta reda på vad de olika personerna i texterna gör.

Eleverna får även övningar där deras förförståelse av något kan hjälpa de att lösa uppgiften. I en av dessa övningar har eleven redan läst en text innan och skall sedan dramatisera en liknande scen men där eleven till exempel använder andra nummer.

Liber: *Portfolio: Work out!*

Denna bok börjar med en sång som lär eleverna olika hälsnings- och artighetsfraser som "Hello, how are you?" och "thank you" (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 1). De får även, genom ett band, lyssna på olika personer för att lista ut vilket land personerna kommer från. Lite längre fram kommer övningar där eleverna till exempel återigen får lyssna på ett band för att lista ut vilka färger bilderna till uppgiften skall färgas. Färgerna finns dessutom skrivna så eleverna kan läsa de engelska orden för dem. Det finns många skrivna dialoger från olika situationer. Genom dessa

dialoger får eleverna bland annat läsa hur man skulle kunna fråga och svara på olika frågor, men även se hur olika ord stavas.

Grammatiska strukturer som eleven lär sig är bland annat ”in”, ”on”, ”under”, ”over” och he’s/she’s (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 9). Eleverna får samtidigt lära sig att vissa ord kan dras samman då dessa ord varierar i texterna, det vill säga sammandragna och utskrivna. Man får också lära sig stava olika ord och meningar genom att titta på bilder och sedan läsa tillhörande ord eller mening.

Andra övningar i boken behandlar bland annat rim, olika sånger och dikter. Avslutningsvis kan eleverna läsa bokens sista sidor som innehåller en ordlista och grammatik.

6.2.1 Analys och resultat

Champion 4

Tornberg menar att det finns en skillnad mellan att lyssna och förstå och att läsa och förstå. Hon hänvisar till Lundahl som menar att individen vid läsning kan stanna vid texten och gå tillbaka till den medan det vid lyssnandet gäller att strukturera olika ljud och, vid samtal, tolka de olika ansiktsuttrycken, tonfallen och pauserna (Tornberg 2009, s. 97). Efter att ha analyserat *Champion 4* böckerna så har jag fått intrycket av att författarna har försökt kombinera många läs- och hörövningar för att underlätta lärandet för eleverna. Ett exempel är sångerna, som eleverna både får höra men samtidigt läsa. En faktor som påverkar hörövningens svårighetsgrad är enligt Tornberg talaren, det vill säga vilket dialekt talaren har och hur fort de talar (Tornberg 2009, s. 116). Genom att ha texten framför sig kan eleven, om han/hon exempelvis uppfattar den talade dialekten som svår, se den talade texten och på detta vis följa med i det som sägs. Något annat som kan underlätta övningen för eleven är om denne har en förkunskap om uppgiftens innehåll. Många av sångerna som tas upp i böckerna finns även på svenska, som till exempel ”Head and shoulders” (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 111). Eleverna känner med stor sannolikhet till sången (som eleverna i Sverige får lära sig redan i förskolan), det vill säga melodin och rytmen. ”Problemet” kommer då endast vara att kunna uttala orden som sägs.

Elevers förkunskap används även i andra övningar, som exempelvis den där eleven, efter att ha läst en dialog ur en vardaglig situation, ska spela upp en liknande scen. Först och främst har eleven en förkunskap om dialogen då det handlar om vardagliga situationer. Efter att ha läst dialogen har eleven fått kunskap om hur man kan hålla sådana dialoger och kan därmed tillsammans med en kamrat hitta på en egen scen med hjälp av denna (nya) förkunskap. Eftersom författarna utgår från

bekanta ämnesområden i inte bara denna uppgift utan i majoriteten av alla övningar, tolkar jag det som att de har ett "top down" perspektiv, där författarna utgår från elevens förkunskaper. Detta är som tidigare nämnt väldigt viktigt då eleverna, när de skall lära sig engelska, handskas med något nytt och för många främmande. Visst kan det vara så att det finns elever som kan många ord och fraser på engelska, då det engelska språket har blivit en del av barnens liv. Men att *kunna* är inte samma sak som att *förstå*. Det jag menar är att det inte behöver betyda att det är lättare för dessa elever (som kan olika engelska fraser) att uppfatta en hörövning utan att se orden framför sig. Det kan se olika ut för olika individer och därför anser jag att kombinerade läs-och hörövningar gynnar alla elever på något sätt.

Med hjälp av analysen ser jag spår av ett sociokulturellt perspektiv i författarnas syn på lärande, eller i varje fall egenskaper som överensstämmer med detta perspektiv. Det sociokulturella perspektivet går som sagt ut på att individer lär sig i grupp innan kunskapen utvecklas till en inre förståelse. Böckerna innehåller många parövningar och det tolkar jag som att författarna vill betona vikten av grupplärandet. Enligt Tornbergs tolkning av Vygotskijs perspektiv, klarar eleven av att lösa uppgifter och förstå samband med hjälp av någon som kan mer än eleven själv. Dessa övningar skulle eleven annars inte ha klarat på egen hand. Om läraren utgår från detta perspektiv och sedan delar in eleverna i grupper på två där den ena eleven har en högre kunskapsnivå när det gäller ämnet engelska, så skulle båda eleverna gynnas. Den elev som har en lägre kunskapsnivå får hjälp av den mer kunniga eleven, medan den mer kunnige eleven bland annat sätts på prov, det vill säga eleven "testas" om denne verkligen förstår det eleven "säger sig/verkar kunna". Dessutom får eleverna jobba med och träna upp sina sociala intelligenser, som Gardner kallar det, det vill säga förmågan att samarbeta med andra (Tornberg 2009, s. 24).

Portfolio

Författarna till dessa böcker har lagt mest fokus på sånger, rim och dikter. Det finns inte några berättelser utan det är mest sånger. Även här har man kombinerat det visuella och auditiva lärandet, då alla sånger finns utskrivna i böckerna så de kan läsas samtidigt som eleverna får höra dem. Det som blir negativt i dessa böcker är att eleverna inte får erfara berättande texter. Lundahl menar att en god läsförmåga innebär att kunna tillgodogöra sig innehållet i olika texter (Lundahl 2004, s. 94). Elever som tilldelas dessa böcker går då miste om denna typ av text om läraren enbart utgår från dessa böcker som verktyg vid undervisningen. Så som undervisningen ser ut idag så brukar undervisningen kompletteras med exempelvis engelsk skönlitteratur och filmer. Men som sagt, ser man bara till böckerna så saknar *Portfolio* berättande texter.

Hörövningarna där eleverna skall lyssna efter specifika saker anser jag är bra övningar, som ger eleverna en chans att, som det står i kursplanen, utveckla strategier för att uppfatta det som de är ute efter. Med hjälp av dessa övningar lär sig eleverna att anpassa lyssnandet efter övningens innehåll, vilket kursplanen i engelska tar upp: ”Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talat språk och texter, till exempel att anpassa lyssnande och läsning efter framställningens form och innehåll” (3. Skolverket 2011, s. 32). Detta har eleverna sedan nytta av när engelskan blir mer avancerad i högre årskurser, men även i vardagslivet. Strategierna som eleven utvecklar i lärandet av det engelska språket anser jag främjar även utvecklandet av både det svenska språket och det modersmål eleven har, då de utvecklade strategierna får eleven att tänka efter: Varför fungerade just denna strategi? Kan jag använda den i det svenska språket/modersmålet? Elevens analyserande av sitt eget lärande kommer att hjälpa eleven att utvecklas till en god språklärande individ, och för att bli det menar Bergström att eleven bland annat bör känna till hur dess eget lärande fungerar (Bergström 2004, s. 52), det vill säga metakognition.

En mindre bra sak med böckernas hörövningar är att eleverna inte får se talarens ansiktsuttryck när han/hon talar, vilket är en del av processen när man tolkar det som en person säger. Här får eleven istället förlita sig på tonen i talet samt orden som sägs vilket kan vara väldigt svårt för personer som studerar ett främmande språk. Majoriteten av en människas ansiktsuttryck går att känna igen oavsett var personen kommer ifrån. Vi kan se om någon till exempel är glad, ledsen eller arg men det är inte lika lätt att uppfatta det om man bara hör rösten. Olika språk har olika toner för olika känslor. Man kan ju exempelvis uppfatta en person som arg när man endast hör den tala, men så kanske det händer så att personens språk låter på det viset och personen inte är arg. Sedan har ju exempelvis brittisk engelska och amerikansk engelska olika tonhöjder. Alla elever i fyran har inte en stor erfarenhet av olika språk, och därför menar jag att undervisningen bör kompletteras med till exempel engelska eller amerikanska filmer, dokumentärer eller annat visuellt, där eleven får koppla samman ansiktsuttryck och ton.

Det som saknas i de båda titlarna är någon uppgift där eleven skall söka och välja olika texter och talat språk från Internet eller andra medier, som det står i kursplanen i engelska. Inte heller finns någon uppgift som hänvisar till att eleverna skall se någon film eller ta del av dramatiserade berättelser, som det också är föreskrivet i kursplanen. Visst får eleverna i vissa övningar dramatisera dialoger, men det är ingenting som kan jämföras med en dramatiserad berättelse. Om det är så att läraren endast utgår från böckerna så missgynnas bland annat de elever som är kinestetiskt/taktilt begåvade, som då får sitta framför läroböcker när de egentligen lär sig på bästa sätt genom rörelse.

Jag menar alltså att alla elever inte gynnas av läroboksbaserad undervisning och därmed bör undervisningen variera med olika undervisningsformer.

6.3 Punkter från kunskapsområdet "Produktion och interaktion"

Bonnier Utbildning: *Champion 4: textboken*

Boken erbjuder många dialoger och samtal som eleverna kan läsa muntligt antingen ensamma eller med en kamrat, och kan på detta vis lära sig olika strategier när det gäller att delta i och bidra till olika samtal. Genom dialoger kan eleverna alltså lära sig hur man till exempel börjar ett samtal, "Hi John. Can I help you?", säger bekräftande fraser, "Yes, she's very smart", eller ställer förtydligande frågor, "Eleven? But you look at least thirteen" (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 6, 19, 21).

Texterna i boken utökar även elevens kommunikation när det gäller uttal, olika fraser som hälsnings- och artighetsfraser samt grammatiska strukturer. Eleverna kan exempelvis läsa upp dialoger som "Hello, how are you?", "Excuse me. Is Lisa here?" och "A glass of orange juice, please" (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 5, 24, 29). Grammatiken tränas också upp genom att eleven läser texterna högt. Genom högläsning får eleven känna på hur det låter när man exempelvis säger "I am" och "I'm" eller "you are" och "you're" (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 12, 18, 36-37).

Genom bokens texter lär sig eleverna också att muntligt göra presentationer, "I am Sarah Blackwell. I am ten years old and I am from Bristol", beskriva, "She's rather short, and she's got short hair", berätta berättelser, "It is early morning on Christmas Day...", samt ge instruktioner, "Tell me about your Monday" (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 12, 24, 34, 46).

Liber: *Portfolio: Speak out!*

Denna bok innehåller också dialoger och samtal som eleverna kan läsa muntligt individuellt eller med en klasskamrat och på detta vis lära sig olika strategier när det gäller att delta i och bidra till olika samtal. Genom dialogerna lär sig eleverna hur man till exempel börjar ett samtal, "Hi, what's your name?", säger bekräftande fraser, "That's right" eller ställer förtydligande frågor, "Aren't they the colours of your favourite football team?" (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 7-8).

Med hjälp av texterna utökas elevens kommunikation när det gäller uttal, olika fraser som hälsnings- och artighetsfraser, samt grammatiska strukturer. Eleverna kan exempelvis läsa/spela upp dialoger som "Hi there" och "Yes, please" (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 1, 25). Elevens grammatik tränas också upp genom att läsa texterna högt. Genom högläsning får eleven känna på

olika grammatiska strukturer som "I have" och "I've" eller "It is" och "It's" (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 14-15, 26).

Genom bokens texter har eleverna möjlighet att lära sig att muntligt ge instruktioner, "Close the window, beskriva, "I'm wearing my striped shorts and a white blouse", samt göra presentationer, "My parents are divorced and I live with my dad and his new wife. I have a half-brother" (1. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 3, 9, 17).

Bonnier Utbildning: *Champion 4: övningsboken*

Bokens texter låter eleverna lära sig, men också träna på, att ge muntliga instruktioner genom att till exempel parvis ge instruktioner som står skrivna i boken som, "read a book" och "drink a Fanta" (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 13). Muntliga beskrivningar ingår också där en av övningarna går ut på att presentera sig för klasskamraterna. När det gäller skriftliga beskrivningar finns det en övning där eleven skall beskriva hur ett visst djur ser ut. Boken tillåter även eleverna att pröva på både muntliga och skriftliga berättelser där en av övningarna går ut på att skriftligt berätta om ett djur och sedan muntligt berätta berättelsen för någon.

I denna bok förekommer också dialoger och samtal som eleverna skall läsa med en klasskamrat och på detta vis lära sig olika strategier när det gäller att delta i och bidra till olika samtal. Genom dialogerna lär sig eleverna hur de till exempel börjar ett samtal, "Good morning. How are you?", (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 19), säger bekräftande fraser, "Of course" (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 57) eller ställer förtydligande frågor (uppgiften hänvisar till dialogen i textboken), "Is she tall or short?" (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 24) (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 36).

För att utöka elevens kommunikation när det gäller uttal, olika fraser som hälsnings- och artighetsfraser samt grammatiska strukturer har författarna gjort uppgifter där eleverna exempelvis skall översätta uttryck som "Hej" och "god morgon", men också hälsa på sina klasskamrater med alla fraser de kan. En artighetsfras som eleven bland annat lär sig är "please", där uppgiften går ut på att skriftligt översätta uttryck som "Ja, tack" (Yes, please), men också muntligt, då eleven i en av bokens övningar skall prata engelska med klasskamraterna. Grammatiken tränas genom skrivuppgifter, där eleven till exempel skall skriva ut sammandragna former som "What's", "he's" och "I'm", medan det tränas muntligt i uppgifter där eleven exempelvis skall berätta om sitt djur: "Hello, I'm...", "I've got" eller "he's/she's called...". Eleven kan här välja att använda sammandragna former eller ej (2. Bermheden m.fl. 1994, s. 5, 9, 26-27).

Liber: Portfolio: Work out!

Bokens innehåll låter eleverna både lära sig men också träna på att ge muntliga instruktioner genom att till exempel hitta på en egen dialog vid frukost. Författarnas exempel är bland annat "Please pass the jam" (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 52). Muntliga beskrivningar ingår också i boken där eleven i en av övningarna tillsammans med en klasskamrat, skall beskriva en person i klassrummet för varandra. När det gäller skriftliga beskrivningar finns det i boken en övning där eleven skall beskriva vad två personer har på sig.

Även här förekommer dialoger och samtal som eleverna skall läsa med en klasskamrat för att lära sig olika strategier när det gäller att delta i och bidra till olika samtal. I dialogerna lär sig eleverna hur de exempelvis ställer förtydligande frågor, "what colour is it?", börjar ett samtal, "What season do you like best?" (som sedan diskuteras i dialogen), eller säger bekräftande fraser, "that's right" (Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 22, 45, 79).

För att bredda elevens kommunikation när det gäller uttal, olika fraser som hälsnings- och artighetsfraser, samt grammatiska strukturer har författarna valt att göra uppgifter där eleverna exempelvis skall skriva egna hälsningsdialoger där de väljer bland de hälsningsfraser som de har bekantat sig med, men också sjunga en sång där eleven sjunger "Hello, how are you today?". En artighetsfras som eleven bland annat lär sig dyker upp i en övning i vilken eleven tillsammans med en kamrat ska läsa upp en dialog som börjar med "please pass the jam" och sedan hitta på en egen frukostdialog (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 1, 52).

Grammatiska strukturer tränas genom skrivuppgifter där eleven till exempel skall skriva dit "in", "on", "under" eller "over" i rätt mening där dessa ord har plockats bort. Grammatiska strukturer tränas även muntligt i uppgifter där exempelvis eleven tillsammans med en klasskamrat, skall fråga varandra vad de kan se i klassrummet och med hjälp av bland annat "on" och "under" svara "I can see..." (2. Nihlén & Gardenkrans 1997, s. 9).

6.3.1 Analys och resultat

Champion 4

Produktion och interaktion kräver kommunikativ kompetens, vilket Hymes definierar som "what a speaker needs to know to be able to communicate effectively in culturally significant settings" (Malmberg 2004 s. 19). Här gäller alltså att använda alla språkliga kompetenser och i *Champion 4* får eleverna ta del av de flesta. De får dramatisera dialoger, träna grammatik och skriva olika texter

och har därmed täckt de flesta områdena i kursplanen i engelska. Något som är intressant att studera är vilka sorts fraser och grammatiska strukturer som författarna har valt att använda, då det i den nya läroplanens kursplan inte har specificerats vad för sorts fraser och grammatiska strukturer som exempelvis skall tas upp i undervisningen. Det är således fritt för läroboksförfattare och lärare att välja vad de vill undervisa. I *Champion 4* har författarna valt tämligen enkel nybörjargrammatik och fraser som ”Hello, how are you” och ”I am/I’m” (1. Bermheden m.fl. 1994, s. 1, 18, 22), vilket är början på stegen som leder en elev till att kunna göra sig förstådd med det engelska språket.

Efter att ha analyserat dessa böcker upptäckte jag att de saknar något jag anser är viktigt, nämligen det som Sundell kallar ”fri skrivning” (Sundell 2004, s. 43). Eleverna får bland annat skriva en text där de skall beskriva ett djur. Trots det är denna övning inte fri, då det redan har bestämts att eleven ska skriva om ett djur. Jag anser att eleverna efter till exempel ett halvt år är kapabla till att skriva en valfri text. Det fungerar inte bara som motivation för eleverna utan läraren skulle då också kunna använda uppgiften till att kontrollera hur långt eleverna har kommit. Eleven skulle då få en chans att använda sig av allt den har lärt sig utan att få instruktioner. Självklart kan det uppstå felstavningar eller inkorrekt grammatik i elevens text, men det viktiga är att eleven får en chans att använda språket.

Inte heller finns det någon uppgift som tillåter eleverna att ”leka med orden” som Håkanson kallar det (Håkanson 2004, s. 65), trots att det finns flera öppningar för en sådan uppgift. *Champion 4* har flera kapitel som består av kortare berättelser. Det författarna kunde ha gjort är att utforma en uppgift där eleven till exempel får skriva ett valfritt slut på en av berättelserna. Eleven jobbar då utifrån sin egen förmåga och får samtidigt utveckla sin intuitiva intelligens, det vill säga sin förmåga att jobba självständigt (Tornberg 2009, s. 24).

När det gäller ”Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd när språket inte räcker till, till exempel omformuleringar” (3. Skolverket 2011, s. 32) anser jag att eleverna utvecklar dessa strategier då *Champion 4* har ett stort utbud av olika uppgifter och övningar. Eleverna får bland annat läsa olika dialoger, dramatisera dialoger, ge instruktioner, skriva beskrivande texter, bekanta sig med olika sorters fraser och läsa berättelser. All denna variation bidrar till att eleven utvecklar olika strategier för att göra sig förstådd på engelska.

Portfolio

Som det nämndes i analysen hjälper böckernas texter eleverna att utöka sin kommunikation när det gäller bland annat uttal, fraser och grammatik. Som jag tidigare nämnde menar Tornberg att den produktiva och interagerande färdigheten kräver att dessa faktorer automatiseras (Tornberg 2009, s. 186) för att eleven skall bli förstådd när denne kommunicerar på det engelska språket. Därför är det bra med muntliga uppgifter där eleven exempelvis skall beskriva en person i klassrummet för en klasskamrat. I sådana uppgifter testas eleven på det sättet att han/hon måste göra sig förstådd för att klasskamraten skall förstå vem i klassrummet det är som beskrivs. När det gäller det skriftliga språket ställs det andra krav på den lärande individen då mottagaren inte finns i dennes direkta närhet (Tornberg 2009, s. 163). Därmed måste individen vara ännu mer tydlig med det som skrivs för att det inte skall uppstå missförstånd. Här finns det tomrum i *Portfolio*, då böckerna saknar längre skrivuppgifter som behandlar mer än ett ämnesområde där eleven kan träna alla sina kunskaper inom språket. Böckerna erbjuder skrivuppgifter där eleven bland annat skriftligt skall beskriva två personers klädsel.

Böckerna erbjuder många muntliga uppgifter där eleverna kan testa och använda sina muntliga färdigheter, men som det nämndes ovan saknas det mer avancerade skrivövningar där eleverna skriver mer än ett par meningar. *Portfolio* skulle också behöva ha uppgifter med fri skrivning, där eleverna kommer att anstränga sig för att formulera sig på ett begripligt sätt. Uppgiften tränar samtidigt upp elevens språkriktighet (Sundell 2004, s. 43).

Portfolios böcker hjälper eleverna att utveckla sina språkliga strategier för att göra sig förstådda när själva språket inte räcker till. Det *Portfolio* har att erbjuda är uppgifter som att läsa olika dialoger, spela upp dialoger, ge instruktioner, göra presentationer samt bekanta sig med olika sorters fraser. Denna variation bidrar till att eleven utvecklar olika strategier för att göra sig förstådd på engelska.

7. Slutsats och diskussion

7.1 Slutsats

Med hänsyn till det resultat som erhållits i denna studie kan slutsatsen dras att läroböckerna *Champion 4* och *Portfolio* täcker det mesta av kursplanen i engelskas mål och kunskapsområden. Därmed anser jag att lärare kan använda sig av dessa böcker som verktyg för att hjälpa eleverna i årskurs fyra att uppnå läroplanens krav.

7.2 Diskussion

I kommentarmaterialen till kursplanen i engelska står det att det inte har skett några större förändringar när det gäller ämnets betydelse och roll i undervisningen (2. Skolverket 2011, s. 6). Detta styrks av att de läroböcker jag analyserade, det vill säga *Champion 4* och *Portfolio*, fortfarande går att använda i undervisningen, eftersom de behandlar majoriteten av de punkter som står föreskrivna i kursplanen. Jag vill betona att jag i denna studie har undersökt om dessa läroböcker uppnår läroplanens krav, och talar alltså inte för själva undervisningen. Att som lärare endast basera sin språkundervisning utifrån *Champion 4* eller *Portfolio* är inte något jag skulle rekommendera. Läraren måste ta ansvar för att utforma en undervisning som passar den tänkta elevgruppen, men också ge elever med olika lärandestilar en möjlighet att utvecklas på sitt individuella sätt. Därför är det inte ett rimligt alternativ att låta läroböckerna utgöra *målet* med undervisningen, även om dessa böcker erbjuder övningar som behandlar de färdigheter som står skrivna i kursplanen och således kan vara fungerande medel i undervisningen. Dessutom är det viktigt att läraren är insatt i de mål som ställs i både läroplanen och kursplanen.

En lärare som väljer att basera sin undervisning på *Champion 4* och *Portfolio* bör vara medveten om att målet med att ha kunskap om vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i olika sammanhang och områden där engelska används inte tas upp så mycket i *Champion 4*, medan *Portfolio* inte behandlar det alls. När det gäller att ta del av filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga så erbjuder ingen av böckerna inte detta. Läraren får då komplettera detta genom att till exempel låta några undervisningspass gå till att titta på engelskspråkiga filmer samt dramatiserade berättelser. När det gäller dramatiserade berättelser kan vara bra att ibland låta barnen få vara delaktiga i dramatiserandet, medan det andra gånger kan vara bra att låta eleverna vara åskådare för att ge dem en chans att ta del av pedagogiskt utformat engelskt tal.

Att det engelska språket har blivit en del av barns och ungdomars vardagliga liv är något som lärare bör dra fördel av. Genom att ta reda på var och hur eleverna har kommit i kontakt med språket kan läraren se vad som motiverar eleverna. Kanske är det någon film som eleverna har sett och som kan användas i undervisningssyfte. Var det ämnet i filmen som lockade? YouTube finns exempelvis tillgängligt i de flesta klassrummen. Läraren kan ha stor nytta av att ha kunskap om elevernas intresse.

Jag vill även påpeka att eftersom detta är ett individuellt arbete så har jag inte diskuterat min tolkning med någon annan. Detta innebär att jag har gjort min egen tolkning av inte bara läroböckerna, utan också kursplanen i engelska. Då punkterna som tas upp för årskurs 4-6 inte har specificerats har jag analyserat böckerna utifrån min egen tolkning av kursplanen.

7.3 Vidare forskning

Det skulle vara intressant att utvidga denna studie till att omfatta många fler läroböcker för årskurs fyra som används i undervisningen idag och undersöka hur bra de stämmer in på Lgr 11, för att på detta vis kunna få en generell bild av de aktuella böckerna i Sverige. Det skulle även vara intressant att intervjua lärare och elever som använder *Champion 4* och *Portfolio* för att ta reda på vad de har för åsikter om böckerna. Detta eftersom böckernas funktionalitet, som det diskuterades ovan, är helt och hållet beroende av *hur* de används i lärarens arbete och elevernas lärandeprocesser. Man skulle kunna studera lärarens arbete med böckerna, hur gör läraren för att undervisningen skall omfatta alla punkter i kursplanen? Används endast böckerna eller kompletteras undervisningen med annat material? Fördjupar sig eleverna i läroböckernas innehåll på egen hand genom exempelvis film och böcker? Läroböckerna kan därmed studeras utifrån både lärarnas och elevernas perspektiv.

8. Käll- och litteraturlista

Litteratur:

Bergström, Göran & Boréus Kristina (red.) (2005). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter mfl. (2007) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Josephson, Olle (2004). Engelskan i 2000-talets Sverige. I: Småskrift utgiven av Svenska språknämnden. *Engelskan i Sverige: Språkval i utbildning, arbete och kulturliv*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Stukát, Staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag

Tornberg, Ulrika (2009). *Språkdiraktik*. Malmö: Gleerups.

Internetkällor:

Bergström, Inger (2004). Ordförståelse, ordinläring och ordanvändning: engelska i grundskolan. I: Skolverket. *Språkboken*. (Elektronisk) Tillgänglig:

<<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2097>> (2011-11-15)

Erickson, Gudrun (2004). *Engelska i åtta europeiska länder – en undersökning av ungdomars kunskaper och uppfattningar*. (Elektronisk) Rapport nr: 242. Skolverket. Tillgänglig:

<<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1284>> (2011-10-29)

Eurobarometern (2006). *Europeans and their Languages*. (Elektronisk) Europeiska kommissionen.

Tillgänglig: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_en.pdf> (2011-10-25)

- Håkanson, Ulla (2004). Ordförståelse, ordinlärning och ordanvändning: Moderna språk i gymnasieskolan. I: Skolverket. *Språkboken*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2097>> (2011-11-15)
- Lundahl, Bo (2004). Att läsa aktivt, kreativt och kritiskt. I: Skolverket. *Språkboken*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2097>> (2011-11-15)
- Malmberg, Per (2004). Språksynen i dagens kursplaner. I: Skolverket. *Språkboken*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2097>> (2011-11-15)
- Mörck, Anders (senast uppdaterad 2011). *Grundskolans nya läroplan med kursplaner*. (Elektronisk) Lärarnas Riksförbund. Tillgänglig: <<http://www.lr.se/duidinyrkesroll/skolaiforandring/grundskolansnyalaroplanmedkursplaner.4.55a3cce312c2c08e594800025543.html>> (2011-10-19)
- Regeringskansliet (2010). *Nya läroplanen sätter tydliga mål för lärare och elever*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.regeringen.se/sb/d/12466/a/153375>> (2011-10-19)
- Shaw, Philip (2008). Engelska som lingua franca och som internationellt vetenskapsspråk. I: Jansson, Erland (red.) *Vetenskapsengelska: med svensk kvalitet?* Huddinge: Södertörns högskola. Skrifter utgivna av Språkrådet, ISSN 1654-0433; 4. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://sh.diva-portal.org>> /*Vetenskapsengelska: med svensk kvalitet* (2011-10-25)
1. Skolverket (senast uppdaterad 2011). *Läroplaner*. (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/lagar_och_regler/2.2456> (2011-10-20)
 2. Skolverket (2011) *Kommentarmaterial till kursplanen i engelska*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2557>> (2011-11-09)
 3. Skolverket (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>> (2011-11-09)
- Skolverket (2006) *Läromedlens roll i undervisningen*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1640>> (2011-11-13)

Sundell, Ingvor (2004). Från kursplan till klassrum – några reflektioner. I: Skolverket. *Språkboken*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2097>> (2011-11-16)

Svartvik, Jan (2004). Språket i framtiden. I: Skolverket. *Språkboken*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2097>> (2011-11-16)

Studerade läroböcker:

1. Bermheden, Christer, Sandström, Lars-Göran, Wahlgren, Staffan (1994). *Champion 4: textboken*. Stockholm: Bonnier Utbildning.

2. Bermheden, Christer, Sandström, Lars-Göran, Wahlgren, Staffan (1994). *Champion 4: övningsboken*. Stockholm: Bonnier Utbildning.

1. Nihlén, Cecilia, Gardenkrans, Laurie (1997). *Portfolio: Speak out!* Stockholm: Liber.

2. Nihlén, Cecilia, Gardenkrans, Laurie (1997). *Portfolio: Work out!* Stockholm: Liber.

Övriga källor:

Intervju med en grundskolelärare 2011-10-13